

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**بررسی میزان مهارت‌های سواد اطلاعاتی کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی
تفریحی شهرداری اصفهان بر اساس مدل ایزنبرگ و برکویتز**

:

:

دانشگاه اصفهان
دانشکده آموزشهای مجازی
گروه علوم کتابداری و اطلاع رسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع رسانی

آقای علیرضا عابدی لنجی تحت عنوان

بررسی میزان سواد اطلاعاتی کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان

بر اساس مدل اطلاعاتی آیزنبرگ و برکویتز

در تاریخ ۱۳۹۰/۰۷/۲۰ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان نامه	دکتر احمد شعبانی	با مرتبه ی علمی دانشیار	امضا
۲- استاد راهنمای پایان نامه	دکتر عشرت زمانی	با مرتبه ی علمی دانشیار	امضا
۳- استاد داور داخل گروه	دکتر عاصفه عاصمی	با مرتبه علمی استادیار	امضا
۴- استاد داور خارج از گروه	دکتر رسول ربانی	با مرتبه علمی استاد	امضا

امضای مدیر گروه

پس از حمد خدا و سلام صلوات بر پیغمبر خوبی ها و خاندان مطهرش بر خود لازم می دانم از زحمات و راهنمایی های استاد بزرگوار خود
جناب آقای دکتر احمد شعبانی کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم و افتخار ساگردی ایشان را چون برگی زرین در کارنامه خود نگه
دارم. چه بسا اگر راهنمایی های خردمندانه ایشان نبود این اثر بدین شکل پایان نمی پذیرفت.

همچنین تشکر و قدردانی خود را از استاد بزرگوار خود سرکار خانم دکتر عشرت زمانی که با دقت خویش بر تعمیق متن افزوده، بیان
می نمایم.

از سرکار خانم دکتر حاصفه حاصمی مدیر گروه کتابداری و اطلاع رسانی؛ جناب آقای دکتر رسول ربانی که بارها راهنمایی و بیان والا
موجب غنای این اثر شده، نیز کمال تشکر را دارم.

از جناب آقای مهدی آصلح مدیر محترم اداره طرح و برنامه سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان که مقدمات حیات
مالی این پایان نامه را فراهم نمودند کمال تشکر را دارم.

بر برك گل نوشته است، گل را چينيد؛

اما با دكه خواندن نمي داند.

تقديم به

همسر مهربان،

ويگانه فرزند دلبنده و گرانمايه محمد صدر،

به پاس محبت بي گران،

و همدلي آينده تابناك خانوادگي.

SPSS

(...

t)

(

)

"

"

:

:

۱	کلیات تحقیق
۱	مقدمه
۲	شرح و بیان مسئله پژوهش
۴	اهداف پژوهش
۵	اهمیت و ارزش پژوهش
۶	کاربرد نتایج پژوهش
۶	سؤالات پژوهش
۷	تعریف اجزاء مسئله
۷	سواد اطلاعاتی آیزنبرگ و برکویتز
۷	شناخت، ماهیت و تعریف مسئله
۸	راهبردهای جستجوی اطلاعات
۸	مکان یابی و دسترسی به اطلاعات
۸	استفاده از اطلاعات
۸	ترکیب اطلاعات
۹	ارزیابی اطلاعات

:

۱۰	مقدمه
۱۲	سواد
۱۳	گستره معنایی سواد
۱۴	انواع سواد
۱۴	سواد کتابخانه ای
۱۵	سواد رایانه ای
۱۵	سواد شبکه ای
۱۶	سواد چند رسانه ای
۱۷	سواد اطلاعاتی

۱۸ ضرورت آموزش سواد اطلاعاتی
۱۹ ویژگی‌های باسواد اطلاعاتی
۲۲ توانمندی‌های فرد باسواد اطلاعاتی
۲۳ سیر تحول سواد اطلاعاتی
۲۵ سابقه سواد اطلاعاتی
۲۷ استانداردهای سواد اطلاعاتی
۲۸ استاندارد اول
۳۰ استاندارد دوم
۳۲ استاندارد سوم
۳۴ استاندارد چهارم
۳۵ استاندارد پنجم
۳۷ مدل‌های سواد اطلاعاتی
۳۷ مدل بروس
۳۸ مدل رویکرد حل مسئله: شش مهارت بزرگ
۴۰ مدل کولثاو
۴۱ مدل جستجوی اطلاعات
۴۲ نقش کتابداران در سواد اطلاعاتی
۴۲ بررسی و تطبیق مهارت‌های با سوادان اطلاعاتی و مهارت‌های حرفه کتابداری
۴۴ سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان
۴۵ اهداف و راهبردهای سازمان فرهنگی تفریحی
۴۵ پیشینه پژوهش
۴۵ پیشینه پژوهش در ایران
۴۸ پیشینه پژوهش در خارج از کشور
۴۹ جمع بندی پیشینه
 :
۵۰ مقدمه
۵۱ روش پژوهش

جامعه پژوهش.....	۵۱
برآورد حجم نمونه.....	۵۱
روش و طرح نمونه‌گیری.....	۵۱
ابزار گردآوری داده‌ها.....	۵۲
روایی پرسشنامه.....	۵۳
پایایی پرسشنامه.....	۵۴
شیوه جمع‌آوری اطلاعات و رعایت جنبه‌های اخلاقی.....	۵۴
روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۵۵
جمع‌بندی فصل.....	۵۶
:	
مقدمه.....	۵۷
بررسی وضعیت جمعیت‌شناختی.....	۵۷
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت.....	۵۸
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سابقه خدمت.....	۵۸
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سن.....	۵۹
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سطح تحصیلات.....	۶۰
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها بر حسب رشته تحصیلی.....	۶۱
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها بر حسب نوع مسئولیت.....	۶۲
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب میزان تسلط به زبان انگلیسی.....	۶۲
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب میزان سواد رایانه ای.....	۶۳
توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب گذراندن دوره‌های خاص زبان انگلیسی یا رایانه.....	۶۴
بررسی سؤال‌های پژوهش.....	۶۵
سؤال اول پژوهش: میزان مهارت شناخت، ماهیت و تعریف مسئله (کار) از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟.....	۶۶
سؤال دوم پژوهش: میزان مهارت راهبردهای جستجوی اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟.....	۶۷
سؤال سوم پژوهش: میزان مهارت مکان‌یابی و دسترسی به اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟.....	۶۸

- سؤال چهارم پژوهش: میزان مهارت استفاده از اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری چقدر است؟ ۶۹
- سؤال پنجم: میزان مهارت ترکیب اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۷۰
- سؤال ششم: میزان مهارت ارزیابی اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۷۱
- سؤال هفتم پژوهش: تفاوت میزان مهارت‌های آیزنبرگ و برکویتز از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان برحسب عوامل جمعیت شناختی چقدر است؟ ۷۳
- رشته تحصیلی ۷۴
- نوع مسئولیت ۷۶
- سابقه خدمت ۷۷
- سن ۷۸
- سطح تحصیلات ۷۹
- میزان تسلط به زبان انگلیسی ۸۱
- میزان سواد رایانه ای ۸۲
- گذراندن دوره‌های خاص زبان انگلیسی یا رایانه ۸۳
- سؤال کلی پژوهش: میزان "مهارت‌های سواد اطلاعاتی آیزنبرگ و برکویتز" در کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۴
- :
- مقدمه ۸۵
- خلاصه موضوع و روش‌ها ۸۵
- بحث و نتیجه گیری ۸۶
- سؤال اول پژوهش: میزان مهارت شناخت، ماهیت و تعریف مسئله از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۶
- سؤال دوم پژوهش: میزان مهارت راهبردهای جستجوی اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۶
- سؤال سوم پژوهش: میزان مهارت مکان یابی و دسترسی به اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۷

- سؤال چهارم پژوهش: میزان مهارت استفاده از اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری چقدر است؟ ۸۷
- سؤال پنجم: میزان مهارت ترکیب اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۷
- سؤال ششم: میزان مهارت ارزیابی اطلاعات از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۸
- سؤال هفتم پژوهش: تفاوت میزان مهارت‌های آیزنبرگ و برکویتز از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان برحسب عوامل جمعیت شناختی چقدر است؟ ۸۸
- سؤال کلی پژوهش: میزان "مهارت‌های سواد اطلاعاتی آیزنبرگ و برکویتز" در کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان چقدر است؟ ۸۹
- محدودیت‌های پژوهش ۸۹
- پیشنهاد‌های کاربردی ۸۹
- پیشنهادهایی جهت پژوهش‌های آتی ۹۱
- پیوست ۹۲
- ۹۵

- شکل ۱-۲. ضرورت فراگیری سواد اطلاعاتی در عصر اطلاعات..... ۱۹
- شکل ۱-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب جنسیت..... ۵۸
- شکل ۲-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب سابقه خدمت..... ۵۹
- شکل ۳-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب سن..... ۶۰
- شکل ۴-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب سطح تحصیلات..... ۶۱
- شکل ۵-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب رشته تحصیلی..... ۶۱
- شکل ۶-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب نوع مسئولیت..... ۶۲
- شکل ۷-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب میزان تسلط به زبان انگلیسی..... ۶۳
- شکل ۸-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب میزان سواد رایانه ای..... ۶۴
- شکل ۹-۴. درصد فراوانی آزمودنی ها برحسب گذراندن دوره‌های خاص زبان انگلیسی یا رایانه..... ۶۵

- جدول ۳-۱. تعداد جامعه، حجم نمونه و بازگشت پاسخ نامه ۵۲
- جدول ۳-۲. تناظر سؤال‌های پرسشنامه برحسب مهارت‌های سواد اطلاعاتی مدل آیزنبرگ و برکویتز ... ۵۲
- جدول ۳-۳. آزمون کمو و بارتلت ۵۳
- جدول ۳-۴. ضریب پایایی مهارت‌های سواد اطلاعاتی مدل آیزنبرگ و برکویتز ۵۴
- جدول ۴-۱. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب جنسیت ۵۸
- جدول ۴-۲. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سابقه خدمت ۵۸
- جدول ۴-۳. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سن ۵۹
- جدول ۴-۴. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب سطح تحصیلات ۶۰
- جدول ۴-۵. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب رشته تحصیلی ۶۱
- جدول ۴-۶. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب نوع مسئولیت ۶۲
- جدول ۴-۷. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب میزان تسلط به زبان انگلیسی ۶۲
- جدول ۴-۸. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب میزان سواد رایانه ای ۶۳
- جدول ۴-۹. توزیع فراوانی و درصد آزمودنی‌ها برحسب دوره‌های خاص زبان انگلیسی یا رایانه ۶۴
- جدول ۴-۱۰. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف ۶۵
- جدول ۴-۱۱. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه اول ۶۶
- جدول ۴-۱۲. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۶۷
- جدول ۴-۱۳. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه دوم ۶۷
- جدول ۴-۱۴. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۶۸
- جدول ۴-۱۵. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه سوم ۶۸
- جدول ۴-۱۶. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۶۹
- جدول ۴-۱۷. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه چهارم ۶۹
- جدول ۴-۱۸. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۷۰
- جدول ۴-۱۹. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه پنجم ۷۰
- جدول ۴-۲۰. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۷۱
- جدول ۴-۲۱. فراوانی و درصد پاسخگویان نسبت به گویه‌های مؤلفه ششم ۷۲
- جدول ۴-۲۲. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۷۲

- جدول ۴-۲۳. مقایسه میانگین نمره سواد اطلاعاتی کتابداران سازمان فرهنگی تفریحی ۷۳
- جدول ۴-۲۴. آماره آزمودنی ها برحسب جنسیت با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۴
- جدول ۴-۲۵. آماره آزمودنی ها برحسب رشته تحصیلی با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۵
- جدول ۴-۲۶. آماره آزمودنی ها برحسب نوع مسئولیت با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۶
- جدول ۴-۲۷. آماره آزمودنی ها برحسب سابقه خدمت با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۷
- جدول ۴-۲۸. آماره آزمودنی ها برحسب سن با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۸
- جدول ۴-۲۹. آماره آزمودنی ها برحسب سطح تحصیلات با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۷۹
- جدول ۴-۳۰. مقایسه زوجی اختلاف میانگین نمره استفاده از اطلاعات با توجه به سطح تحصیلات ۸۰
- جدول ۴-۳۱. آماره آزمودنی ها برحسب میزان تسلط به زبان انگلیسی با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۸۱
- جدول ۴-۳۲. آماره آزمودنی ها برحسب میزان سواد رایانه ای با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۸۲
- جدول ۴-۳۳. آماره آزمودنی ها برحسب گذراندن دوره‌های زبان انگلیسی یا رایانه با توجه به مؤلفه‌های پژوهش ۸۳
- جدول ۴-۳۴. نتایج آزمون t تک متغیره، مقایسه میانگین با میانگین فرضی ($X=3$) ۸۴

.() ۲

¹ . Information Literacy
² . Lifelong learning

.()

"

"

.()

.()

:

2

1. zukrowski

2. American Library Association Presidential Committee on Information Literacy

3. Bruce

۳

۲

()^۲

:

()

.

.

.

.

.

.

()

¹ . Kuhlthau
² . Eisenberg
³ . Berkowitz

۴

۲

۱

)

.(

()

:

:

:

.

.

¹. Jonston
². Spitzer

.
. .
. .
. .
. .

)

.(

.(')

¹. Marias